

پنجشنبه - ۵ مارت ۱۳۲۵

محرط

MOUHIT

Illustration Hebdomadaire

مدیر و سر محوری :

فائز صبری

اداره خانه سی :

باب عالی جاده سنده و « اقدام » اداره سی

قرینه دانه مخصوصه

شرائط اشترا :

درسمادته سنه لکی ۱۰۸، آتی آیلنی

۵۴ غروشدر

آبونه بدلی بوجه پیشین استیفا اولنور

نسخه سی : ۲ غروش

معاونین تحریر سی :

ملکتورک وجودلریله افتخار اندیکی مشاهیر
عمریتدن مرکیدر

شرائط اشترا :

ولایانده سنه لکی ۱۲۰، آتی آیلنی ۶۵

غروشدر. ممالک اجنبیه ایچون سنه لک ۲۶

آتی آیلنی ۱۴ فرانق در.

Directeur et rédacteur en chef :

FAIK SABRI BEY

Bureaux : Grand' Rue de la Sublime

Porte à côté de « l'Ikdam »

CONSTANTINOPLE

Prix: 2 Piastres

جلد : ۱

هر هفته پنجشنبه کونلری نشر اولنور سیاسی، ادبی، علمی، فلسفی رسلی غزته در

نومرو : ۱۹

بوکره درسمادتی زیارته کنن ژاپویا خاندان ایمپراطورینسندن برنس قونی جنابلی

S. A. I. Prince Koni, de passage à Constantinople

حکمتدہ بر مسئول آرائقی ایستہ نیرسہ
لوقوموتیفدن باشقہسی اولورمی ؟

— وای... ایکی که دودہ قطاری دیمہ مش..

§ ازدواج عالئدہ :

— سن کیمک زوجہ سیک ؟

— بونک.

— یاشودہ بنم زوجہم دیور .

— خیر ائدم ، زوجہم دیور ، ایستہ

امضاسی ، بابامک دامادی اولدیفنی ادعا ایدیور .

قولاغی دلیک

استمزاجہ جواب

حسین جامد افندی بہ

اقدام !

مصور محیطہ « استمزاج » سر لوحہ میله
یازمش اولدیفکمز مقالہ بی کال دقتله او قومد ؛
اقتضا ایدن جوابلری بروجہ اتی — صرہ سیلہ —
یازبورم :

اولا — « حادثات ریاضیہ نامیلہ آیرجہ
بر صنف حادثات یوقدر ؛ چونکہ حادثات اسباب
حقیقیہ نلک یاخود شرائط متقدمہ نلک نتایج
ضروریہ سیدر » دیورسکمز ؛ وبرقاج مثال
ایرادندن صوکرہ « ریاضیہ آنجی کتاب نلک
مدخی اولقی اوزرہ تلقی ایدیلہ بیلیر » مقدمہ سیلہ
باشلاہرق نہایت « بناء علیہ ریاضیہ نلک هیچ بر
حادثہ طبیعیہ بی دراغوش ائجہ می وحادثات ریاضیہ
دیہ آیرجہ بر صنف حادثات موجود اولماسی
لازم کلیر » نتیجہ سیلہ سوزی پتوروسکمز .

بوگون ، ریاضیاتدہ داخل اولدیفنی حالہ ،
هیچ بر فن یوقدرکہ اساسی « تجربہ و مشاہدہ »
اوزرہ مبتنی اولماسون . اوت ! فنونک کافہ سی
تجربیدر . چونکہ « حواسمزک باب شہادتندن
یکمکمزین هیچ برشی دماغزہ نفوذ ایدہ مز .
بومتعارفہ بہ مبتیدرکہ حکمہی حاضرہ ریاضیاتک
موضوعی ، « اعتبارات عقلیہ » اولدیفنہ ؛
وبالعکس « حادثات ریاضیہ » دینیلن بر نوع
حادثات زمانیہ و مکانیہ دن عبارت بولدیفنہ قناعت

کاملہ حاصل ایلشردر . آنجی بو حادثات
ریاضیہ بزجہ او قدر مألوف او قدر طبیعی درکہ
انسان وهلہ بونلری حادثات سائرہ دن تفریقہ
مقتدر اولہ ماز . مقصدی ایضاح ایچون برقاج
مثال ایراد ایدیم : مثلاً بر یردہ یالکمز باشنہ
بر ادم ، ویابر آغاج ، ویاخود بر طاش کوررسکمز ؛
بو کوردیککمز شی دکل ، فقط کوردیککمز
حادثہ ، بر حادثہ ریاضیہ در . اوت ! بر شینک
— هر نه اولور ایسہ اولسون — یالکمز باشنہ
بولونشی « وحدت » [Unité] دینیلن حادثہ ریاضیہ بی
تشکیل ایدر . فقط بو حادثہ او قدر طبیعی ،
او قدر بسیط درکہ بونی دیگر بر حادثہ ایله ایضاح
ایتمک ممکن دکلددر . بونک ایچوندرکہ بو حادثہ

بو کرہ عدلیہ نظارتہ تمین ایدیلن یایہ والی سابق
دولتو ناظم پاشا حضرتلری

Nazime Pacha, le nouveau ministre de la Justice

اولان حادثہ درہ بر حادثہ ریاضیہ در . « کثرت »
[Multitude] نامنی ویردیکمز بو حادثہ ، حادثات
ریاضیہ نلک ایکنجی مرتبہ بی تشکیل ایدر . شمعی
ذات عالیکمزہ صورارمک بو کوردیککمز حادثہ بہ
بر حادثہ حکمہ ، ویابر حادثہ اجتماعیہ اطلاقی
جائز میدر . خایر ! « کثرت » دینیلن حادثہ نلک
قانونہ کلنجہ اودہ « وحدت » ایله اولان مناسبتندن
عبارت اولقی لازم کلیر . چونکہ بر حادثہ نلک
اسباب متبہ می اوئدن دہا بسیط بولان و بو
حادثہ بی ایضاح مدار اولان دیگر بر حادثہ در .
کثرت ایله وحدت بینندہ کی مناسبت ایسہ پک
صبر محدر .

ایستہ انسانلرہ اک اول « عدد » فکرنی
ویرن بو وحدت و کثرت حادثہ
ریاضیہ لیدر . بوگون بیلہ چوجققرہ
عدد فکرنی ویرمک ایچون یو .
وارلققر و سائر واسطلر ایله بو
کی حادثہ لره مراجعت اولتور .
انسان بر یردہ بر طاش
کورمککلہ درحال بونک جاذبہ
ارضیہ تحت تاثیرندہ موازنندہ
طور دینفندن دولایی بر « حادثہ حکمہ »
قارشیشندہ بولندیفنی خاطرینہ
کثیرمز و کثیرہ مز . پک اعلا
بیلیرسکمز کہ نیونونہ کلنجہ بہ قدر
هرکس بر طاشک یرہ دوشدیکنی
کورر ، فقط هیچ بر کیمسہ ر
حادثہ نیلہ [حادثہ حکمہ دکل ؛]
قارشیشندہ بولندیفنی بیلمز
ایدی . فقط بو طاش کرکہ موازنہ
حادثہ بولنسون ، کرک سقوط
ایدرکن کورلسون ، انسان دائماً بر
حادثہ عددیہ قارشیشندہ بولندیفنی
حس ایدر !

کذلک بر یردہ مثالیش چوجقک اوینادیفنی
کوررسکمز ؛ بر مدت صوکرہ بنہ اوردان کچرکن
بالقرص سکر چوجقک اوینادیفنی مساہدہ
ایدرسکمز . بو ایکنجی مشاہدہ برنجی بہ نسبتہ
سزہ بر حادثہ ریاضیہ عرض ایدر . حتی بو حادثہ
ریاضیہ او قدر طبیعی درکہ ، کندی کندیکمزہ
درحال « چوجققرہ عددی زیادہ لشمش ویرسکمز » .
ایستہ بو « نزاید » حادثہ می « کثرت » دن
صوکرہ بسیط اولان حادثات ریاضیہ نلک بریدر .

بر « متعارفہ » کی قبول ایدلش و بوتون
حادثات ریاضیہ بہ اساس و مقیاس اتخاذ اولمشدر .
ایستہ علی العادہ « واحد » دیدیکمز و (۱) رقمیہ
کوستردیکمز شینک مدلولی بو « وحدت »
حادثہ سیدر .

صوکرہ دیگر بر یردہ برقاج انسان بر آرہدہ ،
ویداہا عمومی اولہرق بر طاش ، بر قوش ، بر
اغاج کورورسکمز . بورادہدہ کوردیککمز شیلر
دکل ، اوشیلرک بر آرہدہ بولونغسندن حاصل

پن هفته مرحوم قاضی کوننده اتخار ایدن
سیف الله پاشا
Seyfoullah pacha, suicidé à Kadi-Keuy
la semaine dernière

بو حادثه کثرت و وحدت ایله قابل ایضاح و بنا برین بر قانونه تابعه [۱]. آرتق بوراده اسباب اولیه بی سیمکیزوم بو قدر: تغییر آخره لیه چو چقلرک اولکی کثرتیه دیگر بر کثرتک التحاقی بو تزیادی ایجاب ایتشدیر دیرز و نیچون، و یا نه سبیل بو التحاقی وقوعه کلشدور بوراسنی باشقه لیه ترک ایدرز.

یاخود ایکنجی دفعه اورادن کچدیکنیزده اوینامقده اولان چو چقلرک ایکندن عبارت اولدیفنی کورسکیز. بو حادثه ریاضیه ده اوقدر طبیعیدرکه بونی کور کورمز «چو چقلر آلامشدر دیرسکیز». ایشته بو «تاقص» حادثه سی «تزیاید» حادثه سی کی هم قابل ایضاح هم بر قانونه تابعه [۲].

ینه تجربه و مشاهده ایله بیلیرسکیزکه بو اقیلمده صباحاری کونش طلوع، و آقشامیری غروب ایدر؛ کیه ایله کوندوزدن مرکب اولان کوندرده بویه جه توالی ایلر. شمعی ایامده کی بو «توالی» حادثه سی ناصل بر حادثه در؛ شبهه سز بر حادثه ریاضیه؛ چونکه بز بونی ایضاح ایچون ارض محوری اطرافنده دوران ایدور دیورز دگی؟ واقعا ارضک محوری اطرافنده دورانی بر حادثه هیئه ایسه ده بزم کور دیکمز توالی حادثه سی بر حادثه ریاضیه در. زیرا بو توالی حادثه سی بزه مخصوص یعنی اضافی بر حادثه در.

اکرارض، شمس و سیارات ایله تواسک کور ندیکی بر فضاده بولونسه ایدی، توالی حادثه سی مشهور اولماز ایدی. فقط دوران حادثه سی ینه دوام ایدر ایدی: نمدن؟ زیرا او باشقه حادثه در، بو باشقه حادثه.

«توالی» حادثه سنک قانونی ۳۰۲۰۱... اعداد طبیعیه سی قانونندن عبارتدر. ذاتاً اعداد طبیعیه تغییر ی بویه ده کافی درجه ده معینداردر: اشیای خارجه نیک مشاهده سی انسانه «وحدت» «کثرت» حادثه لری اراده ایدر ایسه ده سلسله اعداد طبیعیه بی یکانه تمثیل ایتدیره چک شی توالی؛ ایام و یا ازمان حادثه سیدر.

ینه کورسکیزکه موسام ودها دوعروسی درت موسدن عبارت سنلرده تکرر ایدر؛ ور قاج تجربه دن صوکره یقین حاصل ایدرسکیزکه بو تکرر هر ۳۶۵ کون ده بر دفعه وقوعه کلیر. ایشته بو «تکرر» حادثه سی ده بر حادثه ریاضیه در. اولیه بر حادثه که اک اسکی انسانلرک بیلر نظر دقلرخی جلب ایتشدیر. اما سز «بو حادثه ارضک شمس اطرافنده شرائط معلومه تحتده دور ایتسه سندن کلیر» دیه چکسکیز! فقط بیلیملسکیزکه تکرر حادثه سی مطلقا بوکا مربوط بر حادثه دکلدر. چونکه منحصرأ بزه مخصوص بر حادثه در! بونلکه بر قانونی وارد؛ بنا برین بو تکرر حادثه سی ده توالی ایله قابل ایضاحدر. [۳] الحاصل قرقده بر سنه ایچنده بر چوق دفعه عینی صفحاتدن کچدیکنی کورسکیز؛ تغییر آخره سنه بی بر طاقم فاصله لره آردیفنی مشاهده ایدرسکیز. واقعا بوکاده قرق اولو محوری ثانیاً ارض اطرافنده دورانی سی نتیجه سیدر دیه. چکسکیز. دیکیز، فقط سنه نیک بویه فاصله لره تقسیمیه ده بر حادثه ریاضیه اولدیفنی تصدیق ایدیکیز. بو تقسیم و یا اقسام حادثه سی ده دیگر حادثات ریاضیه ایله قابل ایضاح و بنا برین بر قانونه تابعه [۴] بورایه قدر بحث ایتدیکم حادثات ریاضیه صرف حادثات عدیده دن عبارتدر. شمعی رازده حادثات هندسیه دن بحث ایدهیم.

حادثات هندسیه؛ عجا بو نوع حادثاتی کورمین واریمدر؟ انسان زویه یاقسه نظری اولو حادثات هندسیه به معروض بولنور. زیرا نظرمزه چاربان هر جسم بر شکل ایله مشکلدور. بر طرفده بر جسم کورسکیزکه خارجه بر طاقم

دوز و جهلر ایله محاط بولنور؛ یا قارسکیزکه بو و جهلرک ایکیشر ایکیشر برلشدکاری برلرده بر استقامت واحده حاصل اولور. ایشته سزه بر حادثه ریاضیه: هم کندندن بسیط اولان دیگر حادثات ریاضیه ایله قابل ایضاح، هم بر قانونه بر قانون معینه تابع!

دیگر طرفده خارجه تماماً مدور، عادتاً بر کره شکنده، بر جسم کورسکیز. بوجسمی هر نه صورته اولور ایسه اولسون دوز اوله درق کسیدیکیزکه دائماً مقطعلک تام ومدور (برداژه) اولدیفنی مشاهده ایدرسکیز. ایشته بر حادثه هندسیه ده!

دها او بر طرفده اسطوانی بر شکله بر آفاج کوتوکی بولورسکیز؛ بونی مانلا کسیدیکیزکه اوزون بر مقطعه تصادف ایدرسکیز. اولیه بر مقطعه که کوتوکی نه قدر مانلا کسر ایسه کز اوقدر طولانی، فقط منتظم بر «قطع ناقص» اولور. ایشته اوچنچی بر حادثه هندسیه؛ عجا بو حادثات هندسیه اسباب حقیقه سنک نتایج ضروری سی دکیدر؟

حادثات میخانیکیه دن بحث ایتیمه چکم. یالکیز شونی سوبلیه چکم که حادثات میخانیکیه، حادثات حکمیه ایله احداثات هیئه میانسنده بر واسطه اتصال دکلدر. سزی بو دها به سوق ایدن شی حکمت طبیعیه کتا بلرینک باش طرفده میخانیکه

مصر خطبا جمیتی رئیس اولوب بوکره درساده ورود
ایند محمد عرفی پاشا حضرتلی
Mehmed Oufi Pacha Président de la
société des orateurs au Caire

دائر محتل موجود اولماسیدر. بونلر حکمت طبیعی تجزیه‌ناک تحصیله مدار اولوق اوزره فن میخانیکن اقتباس ایدلش شیلردر. حادثات میخانیکه ایسه حادثات هیئدن دهاسیدر.

حادثات ریاضیه‌یه دائر بوقدر کفایت ایدر فن ایدرم! بنده‌کزر علوم اقتصادی مجموعه‌سنده «حادثات ریاضیه حادثاتکک بسیطی» در دیش ایدم. بوندن مقصدم، بو حادثات دیکر حادثاتدن ترکیب ایتز ایسه‌ده حادثات سائرک بونلردن، وتصنیف‌ده‌کندیلرندن اول‌کلنلردن ترکیب‌ایده‌بیلیر اولدیفنی سولیک ایدی. اوت سزده‌بیلیرسکرکه حادثات هیئ حادثات ریاضیه ایله مالامالدر. حادثات حکمیه‌ده‌ایسه حادثات ریاضیه‌لا یقطع تزايد ایدیور؛ چونکه دائماً تجزی اولنور؛ چونکه حکمت طبعیه بوسایه‌ده بک‌زیاده ترقی ایدیور! حادثات عضویه و حادثات اجتماعیه‌ده‌ده حادثات ریاضیه‌نک مختلط اولدیفنه شبه بوقدر. حتی سز ییله «حکمت عضویه» تعیرینی تنقید ایتدیککر صرده «حادثات حیاتیه» (عضویه) یالکزر حادثات حکمیه دکل بلکه حادثات کیمویه دخی داخلدر «دیورسکر».

خلاصه حادثات ریاضیه‌بوقدر دیمک حادثات زمانیه و مکانیه بوقدر دیمکدر. اگر حادثات ریاضیه اولماسه ایدی، قوانین ریاضیه‌ده اولماز ایدی. زیرا حادثه اولماز ایسه قانون‌ده اولماز. سزک دیدیککر کی ریاضیانک هیچ حادثه طبعیه‌نی دراغوش ایتدیککی بیلم. فقط شونی بیلم که حادثات ریاضیه‌نک دراغوش ایتدیککی حادثات طبعیه — لورد کلونک دیدیککی کی — هنوز لایق‌له آکلاشیلامشدر.

ثانیاً — «اوکوست قوننک تصنیفی یامقندن مقصدی نه ایدی؟» جمله استفهامیه‌سیله باشلایان ایکنجی سؤل‌کزره کلنجه: او مقاله‌ده دیدیککی ینه دیرم که اوکوست قوننک تصنیفی قوننک مختلفه‌نک تابعیت متوالیه و مرطوبیت منطقیه‌سنی و حادثات ریاضیه، هیئیه... اجتماعیه‌نک برتسلسل طبعیه‌سنی کوسترمک ایچون یامشدر. اوت: بویه بروحدت

[۱] بو حادثه‌نک قانونی $b + c = a$ و ایله افاده اولنور

[۲] « $a = b + c$ »

[۳] « $a \times b = c$ »

[۴] « $a = c$ »

فلسفه‌ی اراده ایچون او تصنیفی وجوده کتیر. مشدر! ظن ایدر ایسمه بو وحدت «حادثات اجتماعیه‌نک حادثات طبعیه‌دن اولدیفنی» کافی دره‌جده کوسترم‌کده‌در. امینک مقاله‌نک بو قسمی دقتلیجه اوقومش اولسه ایدکزر سؤل‌کک بو قسمی‌ده سورماز ایدکزر. بر آزاغاید «اصول فیه» بوصف حادثاتکک مطالعه‌سندخی تشمیل ایده‌جکدی؛ و انسانک طبیعت و قوانینه تابع بولندیفنی اثباته خادم بر فلسفه‌فیه استخراج ایله‌جکدی «دیورسکر».

بن اوکوست قوننک فلسفه مبنیه‌سندن بحث ایتدم؛ یعنی صوربون دارالفنوننده و قبیله تدریس ایتدیککی آلتی‌جلدن عبارت دروس فلسفه‌نی خلاصه ایتدم. بوقسه باصول فلسفه‌نک هیئت اجتماعیه تطبیقندن باحث «سیاست مبنیه» سندن بحث ایتدم. زیرا اوکوست قوننک اصول فیه‌ی نه حادثات اجتماعیه تشمیل ایده‌بیلمش ونه‌ده‌دیدیککر کی انسانک قوانین طبعیه‌معلومیه تابع اولدیفنی اثبات ایده‌بیلجک بر فلسفه‌فیه‌ده استخراج ایشدر.!!

تصنیفه‌کلنجه: قوننک تصنیفی خطادن‌مصون دکدر. ذاتاً خطادن‌مصون هیچ بر تصنیف بوقدر و اوله‌ماز. اوت اوکوست قوننک بر جوق نقطه‌ده حقیقتدن تباعد ایتمشدر. بوراسنی آتیا یازم‌جفم براوزون مقاله‌ده ایضاح ایده‌جکم. ثالثاً — «حکمت عضویه» تعیری حقیقه یازمش اولدیفکر سطرلری براز فضله کوردم. زیرا فرانسیزجه‌لری‌ده یانلریسه یازمش ایدم. بنده‌کزر «حکمت» تعیرینک فلسفه مقامنده استعمال ایدله‌مسی وعادنا فزریق برینه استعمال ایدلمسی طرفداریم. اوت «حکمت عضویه» دن مقصد فیزیولوژی‌در. فقط اوکوست قوننک کتابنده‌مض دفعه «Physique organique» تعیرینی‌ده استعمال ایتدیککدن حدوله تناظره رطاب‌ن‌ده اوله‌جده‌درج ایتدم. مع‌ما فی مقاله‌نک ۱۹۵ نجی حقیقه سنده فسیولوجی تعیرینی‌ده استعمال ایلدم..

بوسوزی سویلرکن بر استطراده بنده‌کزر یایق ایسترم: سز مقاله‌کزه‌دفن باشقه، فلسفه باشقه در دیدیککر و اوکوست قوننک فلسفه‌ی دکل قوننی تصنیف ایتدیککی بیلدیککر حاله‌التنجی صنفی تشکیل ایدن «Physique sociale» یعنی «حکمت طبعیه اجتماعیه» فی فلسفه اجتماعیه مقامنده تلقی

ایتمشکر و حکمت طبعیه‌ایله فلسفه‌ی بر برینه قارشیدر ممشکر. چونکه «او حکیم شهر تشعار، سوسیولوژی‌نی تاسس ایتش بر شعبه فیه اوله‌رق کوره مدیککندن بونی فلسفه اجتماعیه شکنده تصنیفه قومیش» دیورسکر. بودوغرو دکدر. اوراده اوکوست قوننک [بشنجی والتنجی جلدلریسه مراجعت اوله] بحث ایتدیککی شی — کندی زعمنجه — تاسیس ایتدیککی تاریخی بر سوسیولوژی‌در؛ بوقسه فلسفه‌سی دکدر. باقی توجه‌اتکرک دوامی غنی ایدرم

نورعنايه: ۲۱ سنه ۱۳۲۱

صالح ذکی

عثمان پاشا

و

اسارت

تاریخ عسکری عثمانی‌نک مؤلف، الک فیجیع فقط عین زمانده الیالاق وفخر آور فصلنی، فصل اخیرنی تشکیل ایدن پلونه محاربه‌سی، بدایتده محاربه‌سی حالنده ایکن کیت‌کیده بر قلمه محاربه‌سی شکلنی الان پلونه محاربه‌سی جبیخانه، ارزاق و یم کی مادی ومعنوی احتیاجاتک غیر قابل تسویه بر صورتده مفقودیتله بر خروج حرکتی و نهایت بلیه اسارت ایله نتیجه‌لشمیدی. پلونه صفحات مختلفه حربه‌سنی بیلمیان، او قومیان هله مسلک‌داشلم آرمنده بک‌اندردر. عثمانیلر دکل بتون اورووالیلر حتی ژاپونلر ییله پلونه‌ده کی مدافعه قهرمانانه وزور آورانه‌نی لسان ستایشله یاد ایدرک، پلونه هان بوتون مستحکم موقع محارباننده و باخصوص اراضیدن استفاده ایتک خصوصنده بویوک بر مثال اولمشدر. ژاپونلر کی مهارت عسکریه وشجاعت فطریه‌لری روس — ژاپون حربی واسطه‌سیله بوتون جهانیه طامتش، تقدیر ایتدرمش اولان بر ملت پور اتوردر محاربه‌سی هنکامنده بوشدت اور محاربناک فصول مختلفه‌سند اوراده‌الذات بولنش اولان استاد محترم فریق پرتو پاشا حاضر تالریسه ناصل بز پلونه‌ده کی عثمانیلر کی حرب ایده‌بیلیرور.